

דבר ה' ברמה - ב'

המשך דברים על המצב, ודברי הכנה לקבלת התורה, וחיזוק בעניני חינוך ואמונה ועוד
שנאמרו על ידי הוד כבוד עט"ר מרן רבינו זקן ראשי הישיבות הגאון הישיש

רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

ראש ישיבת הרמה לונדון יצ"ו¹

אור ליום ו' סיון - ערב חג מתן תורתנו תש"פ לפ"ק

* * *

הכנה לעולמו של מלך המשיח:

[א] נתבקשתי לדבר שוב על המצב, ונחזור על הראשונות ובאופן אחר, מרן (רבינו הגרי"ז מבריסק) זצ"ל אמר בשם אביו מרן הגר"ח זצ"ל: צריכים להתכונן לעולמו של מלך המשיח, והוסיף ואמר: "און איך מיט מיינע קינדער זיינען שוין גרייט", איך מתכוננים לעולם המשיח? קודם עלינו לדעת מהו העולם ההוא, ואיך יראה עם מלך המשיח, ואז אפשר להתכונן.

מהו יסוד 'עולמו של משיח':

[ב] והנה הרמב"ם ז"ל הוא היחיד המספר לנו איך יראה העולם אחרי ביאת המשיח - ואנו מצפים שבימינו כבר יש ההתחלה - ונתחיל עם דברי ה"סידור": אחרי ברכת "המקדש שמו ברבים" שנוהגים לומר בכל יום, איתא: "אתה הוא ה' האלקים בשמים ובארץ ובשמי השמים העליונים, אמת אתה הוא ראשון ואתה הוא אחרון, ומבלעדיך אין אלקים, קבץ קוץ מארבע כנפות הארץ יכירו וידעו כל באי עולם כי אתה הוא האלקים לבדך לכל ממלכות הארץ", וכל זה הוא המשך מקידוש ה' ברבים, הרי ששייכים זה לזה.

והן הן דברי הרמב"ם בהלכות מלכים (סוף פרק יב): "לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח לא כדי שישלטו על כל העולם ולא כדי שירדו בעכו"ם ולא כדי שינשאו אותם העמים ולא כדי לאכל ולשתות ולשמח אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה ובאותו הזמן לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות שהטובה תהיה משפעת הרבה וכל המעדנים מצויין כעפר ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד (ועי' במפרשים ש'כל העולם' כולל גם הגויים) ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כח האדם שנאמר כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" עכ"ל.

הרי שהעולם של משיח יהיה דבר אחד - עסק לדעת את ה'!

¹ נכתב ע"י אחד השומעים, ובאם יש משגה, יש לתלותו בכותב.

הפירוש של 'לדעת את השם' - אמונה :

ג] ומה הפירוש "לדעת את השם"? יש פסוקים רבים שבהם מבואר. **בתהלים** (ק"ט. טו.): "טוב טעם ודעת למדני כי במצותיך האמנתי", הרי ש'דעת' הוא אמונה, וכן הוא ב**פרשת דברים** (ד. לט.): "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא האלקים".

מבואר מהו דעת את ה' ? אמונה ! אמונה הוא שיש בורא עולם [כפי שהארכנו בשיחתנו הקודמת], וכל אחד כפי מה שהוא רואה את הקב"ה כן יש לו דעת.

אמונה הוא רק כאשר ה' הוא לבדו :

ד] ובמתן תורה נאמר (דברים ד. לה.): "אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו", הרי שאם רואים שה' הוא האלקים, אז "אין עוד מלבדו".

ואיך רואים ? איתא שם ברש"י: "הראת. כתרגומו אתחזיתא, כשנתן הקב"ה את התורה פתח להם שבעה רקיעים, וכשם שקרע את העליונים, כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחידי, לכך נאמר אתה הראת לדעת", כשהקב"ה מראה, אזי כל מי שיש לו חוש הראות, הרי הוא רואה ! וכמו במצבנו, מי שרואה ואינו עוור, רואה שיש בורא עולם ! כל מנהיגי המדינות נבוכים ומבוהלים, ואינם יודעים לשית עצה בנפשם, כל היום הם דנים אם לפתוח או לסגור, והם עצמם מלאים סתירות ואינם יודעים מאומה... כי יודעים הם בעצמן שיש מנהיג ושהקב"ה עשה הכל, אלא שחלקם מודים בפירוש, וחלקם עדיין ממאנים להודות.

כל אחד רואה, אלא שגם כאשר רואים אמונה בחוש, יש מדרגות בזה - וכמשי"ת להלן (באות ו) - כמה הדבר מוחש וקרוב אצלו.

ועכשיו הזמן להתכונן לימות המשיח, שמבואר ברמב"ם כי כל העולם ידעו שה' יחיד ומנהיג העולם, ושכזה יעסקו כל העולם, כל אחד למדרגותיהם.

העולם בעצמותו טוב, אלא שתלוי בהנהגות יושביו :

ה] ברמב"ם תחלת פרק הנזכר מצינו לכאורה סתירה בדבריו, וז"ל שם: "אל יעלה על הלב שבימות המשיח יבטל דבר ממנהגו של עולם או יהיה שם חידוש במעשה בראשית, אלא עולם כמנהגו נוהג, וזה שנאמר בישעיה וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ, משל וחידה, ענין הדבר שיהיו ישראל יושבין לבטח עם רשעי עכו"ם המשולים כזאב ונמר כו' ויחזרו כולם לדת האמת, ולא יגזלו ולא ישחיתו, אלא יאכלו דבר המותר בנחת עם ישראל" עכ"ל, ולכאורה מבואר שהעולם לא ישתנה כלום, ואילו בדבריו בסוף הפרק (שהובאו לעיל באות ב) מבואר שימלא העולם דעת את ה' ?

התירוץ הוא שהעולם בעצמותו הוא אותו עולם של עכשיו, אלא שהנהגת אנשי העולם ישתנה, דהעולם נברא טוב בששת ימי בראשית, ואילו היו נוהגים אנשי העולם כפי רצונו ית', לא היו מכול ודור הפלגה ולא היו שואה וכל המקרים, דתכלית בריאת העולם, הקב"ה בראו לטוב, ועל מנת שננהג בדרך הנכון.

והלא מפורסם לכל דרדק קטן לשונו של המסילת ישרים בפרק א': "יסוד החסידות ושרש העבודה התמימה הוא שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו כו' שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול כו' ומקום העידון הזה באמת הוא העולם הבא כו' אך הדרך כדי להגיע אל מחוז חפצנו זה, הוא זה העולם, והוא מה שאמרו זכרונם לברכה העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא, והאמצעים המגיעים את האדם לתכלית הזה הם המצוות אשר צונו עליהן האל יתברך שמו, ומקום עשיית המצוות הוא רק העולם הזה. על כן הושם האדם בזה העולם בתחלה כדי שעל ידי האמצעים האלה המזדמנים לו כאן יוכל להגיע אל

המקום אשר הוכן לו, שהוא העולם הבא" עכ"ל, ועיי"ש שביאר שלכן שם הקב"ה נסיונות רבים בעולם הזה, כדי להבחין את האדם אם יעמוד בנסיון².

אותו עולם, אם כולם - וכ"ש כלל ישראל - יעמדו בנסיון, להחשיב תורה ומצוות על שאר הנאות העולם, היה הכל מגיע לשלמות, רק העולם מפתה ש"צריך" הכל, ועיי"ז האדם בוחר בגשמיות, ומשלם תמורתו ברוחניות, הרי שהוא אותו עולם, רק שתלוי בהנהגת בני אדם, כמה חושבים מבורא עולם, ומ"אתה הראת לדעת" [ובמתן תורה ראו הכל שהקב"ה אחד, כי התורה נותנת דעת לראות ה'].

מסופר שבאחד העיירות בגבול דייטשלאנד לפולין היה צדיק גדול אחד (הסיפור מובא בספרים, ואיני זוכר את שם הצדיק) והחסידים לא האמינו בזה, עד שבאו אליו לראותו, ואז פנה אליהם המדיק, ושאל מהם מה הנכם חושבים, אמרו החסידים שחושבים "שיויתי ה' לנגדי תמיד", אמר הצדיק: א"כ הרי צריכים להתעלף מרוב פחד, וכך נפל מיד בחלשות...

גם כשרואים גילוי שכינה יש דרגות באמונה:

ו] והעמדת ה'שיויתי' מול עיניו, פירושו שאי אפשר לזוז אצבע בלי הרבש"ע, והמצב בימינו הראה כן, אחד ראה פחות ואחד יותר, הכל תלוי בהתבוננות בדברי הסיפור שאומרים קודם התפלה, כמשנ"ת לעיל, וכן בלימוד התורה ובאופן קיום המצוות אצלו, שהמצוות בלי תורה ואמונה הם בחינת 'גולמות', כלשון הגאון רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל בספריו (ישראל קדושים עמ' כג.; מחשבות חרוץ סוף אות יג, ועוד), וכמו שיבואר להלן (באות ח).

וגם כאשר הקב"ה מראה את כבודו בגלוי, שייך מדרגות באמונה - כל אחד לפי דרגא דיליה - ודבר זה נלמד ממה שנאמר במתן תורה (שמות יט. ט): "ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם", שהקב"ה רצה מתחלה לדבר רק למשה רבינו ע"ה, וכלל ישראל יהיו נוכחים שם, ועיי"ז ישמעו את הדברים, וגם על זה נאמר "וגם בך יאמינו לעולם", שיהא להם אמונה, אך כלל ישראל רצו שהקב"ה ידבר ישיר אליהם, וכדהובא שם ברש"י: "את דברי העם וגו'. תשובה על דבר זה שמעתי מהם, שרצונם לשמוע ממך, אינו דומה השומע מפי שליח לשומע מפי המלך, רצוננו לראות את מלכנו", והיינו שעל ידי זה יתחזק האמונה אצלם. הרי שגם בגילוי שכינה ממש שייך דרגות באמונה, וכמו שאמרו ישראל "אינו דומה השומע מפי שליח לשומע מפי המלך".

[ואז אמר הקב"ה שא"כ צריכים שלשת ימי הגבלה, כי מתחלה כשביקש הקב"ה שישמעו בדברו למשה, אז לא היה הדבר בגדר ראייה אלא שמיעה, ולכן רק משה רבינו הוצרך שבעת ימי הכנה, אבל כאשר ביקשו שהקב"ה ידבר ישיר אליהם, הרי זה דרגה יותר גבוה, ובגדר ראייה, ואז גם הם צריכים ימי הכנה].

2 תיאור חלק מנסיונות העולם:

ומנסיונות העולם הם העוני והעושר, ולדוגמא נסיון העושר, רואים אנשים שמתחלה היו "פיינע אידן", ונתהפכו לעשירים, והנכדים הם כבר "קוים אידן" ... כן נסיון העוני, בכל דבר יש לפניו נסיון, האם אעשה את רצון ה', רק ללמוד תורה, או שאלך להרויח ממון, כן יש לכל אחד ואחד נסיון בכל יום [אחרים בכל שעה ואחרים בכל יום ואחרים בכל החיים], האם לבחור בכסף, ותחתיו לוותר על תורה ותפלה, או לבחור בתורה ולוותר על הכסף [כי שנים אלו לא הולכים יחד] ופעמים שמתחזק יותר על הנסיון ופעמים יותר, כל פעם ב'פרוצענט' אחר, ומי שזכה לעמוד בנסיון, הצליח לעבור את העולם.

תלמידי חכמים רבים היו עניים מדוכים ומרים, וכמו שמסופר על הגאון בעל קצות החושן זצ"ל שלא היה לו כסף אפילו לקנות שלחן, והוכרח לכתוב את חידשי תורתו על חביות... וכן על הגאון בעל הפרי מגדים זצ"ל מסופר שמחמת גודל דוחקו היה מוכרח לכתוב את חידושי תורתו על הקיר, ומשם העתיקוהו המדפיסים... הת"ח אין לו זמן לעסוק במסחר, הוא רוצה ללמוד יותר ויותר, לקיים את רצון ה'.

כיוצא בו, מספרים על הגאון הבית אפרים זצ"ל שהיה עשיר גדול, וציוה לבני ביתו שבעת לימודו אל יפרעו לו בכל מחיר, ובאם יזדמן סוחר גדול שמתעקש לפגוש אותו, יגידו לו שמת, וביאר שהרי עסוק בתורה ואדם כי ימות באהל...

מלחמת הדת בימינו - עקירת האמונה מתשב"ר:

[ז] ובימינו, אלו שלא רואים את הקב"ה, מפני שחסר להם כח הראייה הרוחני [ויש שגם אינם רוצים לשמוע מאחרים, כי יש מדרגות בזה, כאמור], וכן יהיה עד ביאת המשיח.

כבר בארנו בשיחה הקודמת שבעבר היה העולם מלא עבו"ז רח"ל באופן הגרוע ביותר, חכמי האומות - די בכל אתר ואתר - השקיעו שנים רבות להשריש דבר אחד: כי לא יתכן לאחד את העולם, רק ע"י כפירה בה', ותכננו את הדבר בכל מדינות העולם [כל אחד על שמו, כאן בענגלאנד כינו לזה "אינגליש וועליא", ובאמריקא "דאנער קורט", ובארץ ישראל "תוכנית ליבה"] אבל הרעיון הוא אותו רעיון - לעקור האמונה!

קשה לדבר, אבל הנני בוכה, כאן בעירנו קרה ח"ו שלקחו שיינע מוסדות עם אלפי ילדי ישראל, ומכרום לגויים תמורת כסף, ועי"ז נעשו הם הבעלים רח"ל! מה הפירוש שנעשו 'בעלים'? הם הסכימו שיש בורא עולם, אלא שמוסיפים על זה שיש עוד אמונות... והרי דבר זה הוא הסתירה היותר גדול לאמונה בבורא עולם, אמונה בבורא עולם הפשט "בלתי לה' לבדו"...

עשיית המצוות - אמונה:

[ח] נאמר בתהלים (ק"ט. פו.): "כל מצותיך אמונה", המצוות הם רק כאשר מקיימים אותן מתוך אמונה, והם - הגויים - תכננו לימודים ללמד לתינוקות רכים ביאור מצוות שבת, ושם נאמר שקידוש הוא סתם שתיית יין, וכן הלאה, הכל "כולו שטות"!

וידוע (מע"ז הובא בספר אוצר מדרשים ערך שמעון כיפא) שאותו האיש ימ"ש עם אנשי הכת דיליה, רצו לקבוע יום מנוחה שלהם בשבת, וחז"ל שבתקופה ההיא - התנאים הקדושים - נזדעזעו מזה, ומיהרו לפעול לבטל את הרעיון, ושלאו אחד מחכמי הדור שיכנס להם כאילו הוא אחד מהם, והלה היה חכם גדול, וברוב חכמתו הצליח שיכתירו אותו כגלח גדול, ובכך בעת האסיפה, פעל לשנות את מגמתם, ולקבוע היום מנוחה ליום ראשון. הרי שחז"ל הקדושים פחדו מזה שיעשו יום מנוחה שלהם בשבת.

ולמה פחדו? התירוץ, אם מערבים דבר חול לדבר קודש, הרי זה עקירת האמונה! אם עושים השבת בשם העבודה זרה הרי אויס שבת, המצוות בלי האמונה! וזהו תוכנית של הכת הבריטי, ללמד את התנוקות את ההבלים שלהם.

הרי שבתקופתנו אנו חיים ממש באותו מצב מלחמה.

גודל הסכנה בליקוי אמונה לילדים רכים:

[ט] והדבר מסוכן ביותר כאשר מדובר בילדים רכים, הרמב"ם שם הביא את הפסוק בישעיה (יא. ו.) המדבר על ימות המשיח, ושם נאמר: "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ ועגל וכפיר ומריא יחדו ונער קטן נהג בס" [כך הוא סיום הפסוק שם³], מה הפירוש "ונער קטן נהג בס" ? ונראה שהפסוק רוצה להדגיש גודל כח הנערים.

טבע הילד הוא להיות "מאמין", כל מה שאומרים לו הוא מקבל ומאמין ונחלק בלבו [ומעין "פתי יאמין לכל דבר" (משלי יד. טו.)], ולכן הפליגו חז"ל בגודל החיוב ללמד תורה לתינוק מיד כשמתחיל לדבר, וכמאמרם (סוכה מב.) שתינוק היודע לדבר אביו מלמדו תורה צוה לנו משה כו'.

זכורני שפעם בחג הסוכות התארחתי אצלנו אשה גיורת, ובאחד הימים באמצע הסעודה הבחינו שהיא אינה נוכחת איתנו, וכאשר חיפשו אחריה בבית, מצאו אותה יושבת בצד ובוכה... ועל שאלת הנוכחים סיפרה מה שהביא אותה

³ פעם לפני שנים רבות בקרתי בארה"ב, וראיתי שם באיזה מכירה ציור נפלא המתאר וממחיש את כל המצב הזה, ומאוד נתרגשתי מזה, עד שהחלטתי לקנותו, ורצתי הביתה להביא את הכסף, וכאשר חזרתי להמכירה, כבר היה מכור...

לבכי ואמרה: "אמנם זכיתי להיות מאמין בה", אבל הנני רואה כאן הילדים הקטנים שכבר יודעים הכל, האמונה והמצוות, הכל נתחנכו בגיל הרך, וזה לא זכיתי אני, ולעולם כבר לא ימלא לי חסרון זה" ... [וכמובן שניסיתי לנחמה].

הילד שנתחנך כראוי, לעולם לא יתאפשר לעקור ממנו מה שמושרש בו. ולכן הרשעים האלו עיקר מזימותיהם הוא להתעסק עם הילדים הרכים, ולהשריש בראשם השטויות שלהם, תשמרו שבת וכן תקיימו כל המצוות סוכה לולב כו', אבל מתוך הטעמים 'שלי' ח"ו, - כל זה בא במחשבה איך לעקור האמונה מילדי ישראל.

הסיבה שגורם למנהלי המוסדות וההורים שלא לראות המציאות:

ין ואנכי תמה על ההורים והמנהלים למה אין רואים דברים פשוטים כאלו? היכן עיקרי האמונה? התירוץ: כסף! נאמר "כי השחד יעוור עיני פקחים", טבע השוחד הוא ממש לעוור את עיני האדם עד שאינו רואה את המציאות! [ופעמים שהעוור הולך באפלה, ובאופן זה גם חבירו הבריא אינו מסוגל לעזור לו].

פעם היה הדרך של שמד, להפחיד בכבשן האש, אבל כיום הדרך של שמד הוא כמו שנאמר בפיוט ה'אקדמות' [תאין ומתכנשין כחילו אדוּתא... יקרא ויאה את אין תערבי למרותא: רעותך נעביד לך בכל אתרותא] שהגויים אומרים: תבואו אלינו, וניתן לכם כסף וכבוד... והדרך היחידה הוא פשוט למאן בטובתם, להשליך הכסף להם, ולהחזיר את ילדינו היקרים, ולומר להם בפה מלא: אל תחטפו את ילדינו ואת החינוך שלנו!

ההכנה הראויה לקבלת התורה:

יא] נחזור לענייננו, מהו הכנה לקבלת התורה? גדר הכנה הוא המחשבה וההתכוננות - מחשבות אמונה, וכבר נתבאר לעיל (באותו) שגם בגילוי שכינה ישנם דרגות שונות באמונה.

ויש להוסיף בעסק ההכנה ככל שניתן להוסיף, וכדאיתא בגמרא פסחים (סח:): "רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא", ופירש"י: "אי לאו האי יומא. שלמדתי תורה ונתרוממתי הרי אנשים הרבה בשוק ששמן יוסף ומה ביני לבינם" עכ"ל, ולכאורה כל דברי הגמרא טעונים ביאור, מה היה חוסר ההכנה בהכנת סעודה לכבוד החג, ומה חידש רב יוסף באומרו אי לאו ההוא יומא כו'? אמנם הביאור, דהנה הקב"ה רצה ליתן את התורה בו' סיון, מיד אחרי ימי הגבלה, ומרע"ה אמר להקב"ה שכלל ישראל עדיין לא מוכן, וצריכים עוד יום של הכנה, והסכים הקב"ה ליתנה בז' סיון [כדקיי"ל כר' יוסי (שבת פו:)], והן הן דברי הגמרא, שאי לאו "ההוא יומא" של תוספת הכנה, כמה יוסף איכא בשוקא, הלא יש יוסף רבים בשוק שאינם רב' יוסף, אבל אחרי שהוסיף הקב"ה עוד יום הכנה מזה נתגדלתי ונתרוממתי עליהם - הכל על ידי תוספת הכנה.

המצב בימינו צועק אמונה:

יב] ובנוגע להמצב בימינו, הלא ברור שניתן לנו מצב מרומם, כמו שכבר אמרנו בשיחה הקודמת שב"ה כל גוי מבין שיש בורא עולם, אחרי שקיבלו כולם "א זעץ", מכה שאינם יודעים לשלוט בה, ושוב אינו ה'פוסטע מצב' [הריקנות] אשר היה מתחלה, נתבטלו כל העסקים ההם רח"ל, עד שאפילו כל שייגעץ מכיר את האמת, ואף אלו שמכחישים, כל זה הוא רק כלפי אחרים, אבל בעצמם הם מבינים היטב שרק הרבש"ע הוא בעלים, וכמו שנאמר בדברי הסיידור והרמב"ם - שהבאנו בתחלת דברינו - שסוף כל סוף יהיה "יכירו וידעו כל באי עולם כי אתה הוא האלקים לבדך", הרי יודעים שהוא הקב"ה, רק ממאנים להודות, אבל האם אנו צריכים להודאה שלהם??

ועלינו להתחזק לקרב האמונה לשכל, ולהרבות בלימוד התורה [בודאי טוב מאוד לחזק אחרים הלומדים, אבל עוד עדיף יותר ללמוד בעצמו...], ויעזור ה', שנזכה ליקח הדרגה שניתנה לנו, ולהרבות בקידוש ה' ע"י מחאה על הרע, ונזכה ל'דעת', דהיינו לראות את ה' בחוש, ובאמונה במצוותיו.